

פרשת שלח לך

יום לשנה יום לשנה - מדת הדין או מדת הרחמים ? (יד , לד)

"במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום, יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים שנה"

לכאורה המשמעות הפשוטה של 'יום שלנה יום לשנה' היא: כנגד כל יום שתרתם וסיפרתם לה"ר תסתובבו במדבר שנה תמימה. אלא שאם כן היה צריך להיות כתוב את ההיפך 'שנה ליום שנה ליום' ? עוד יש להקשות שהרי ידוע ש'לעולם מדה טובה מרובה על מדת פורענות' (סוטה יא) וכ' רש"י 'ועושה חסד - שאדם עושה לשלם שכר עד לאלפים דור נמצאת מדה טובה יתירה על מדת פורעניות אחת על חמש מאות שזו לארבעה דורות וזו לאלפים' וא"כ מדוע החמיר עליהם ה' פי 356 וגזר עליהם להסתובב שנה כנגד כל יום?

ומתרצים כי אדרבא, מדת הרחמים היא שאמרה 'יום לשנה' ולא ממדת הדין הוא זה, כי ע"פ מדת הדין מלבד זאת שהם לא יכלו להיכנס לארץ גם היה עליהם למות בתוך ארבעים יום רצופים וכך אף אחד מהם לא היה משלים את שנותיו לגיל 60 ובניהם היו נותרים ללא אב ואם ומנהיג. ומצינו במשנה כי 'לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב' כי בו כלו מתי מדבר, ומבאר רש"י (תענית ל:): "שכלו מתי מדבר - דתניא כל ארבעים שנה שהיו במדבר בכל ערב תשעה באב היה הכרוז יוצא ואומר צאו לחפור והיה כל אחד ואחד יוצא וחופר לו קבר וישן בו שמא ימות קודם שיחפור ולמחר הכרוז יוצא וקורא יבדלו חיים מן המתים וכל שהיה בו נפש חיים היה עומד ויוצא וכל שנה היו עושין כן ובשנת ארבעים שנה עשו ולמחר עמדו כולן חיים וכיון שראו כך תמהו ואמרו שמא טעינו בחשבון החדש חזרו ושכבו בקבריהן בלילות עד ליל חמשה עשר וכיון שראו שנתמלאה הלבנה בט"ו ולא מת אחד מהם ידעו שחשבון חדש מכוון וכבר מ' שנה של גזרה נשלמו קבעו אותו הדור לאותו היום יו"ט"

ונמצא א"כ כי מתי המדבר לא מתו במהלך כל השנה אלא ביום אחד בלבד - ט' באב (היום בו בכו בני ישראל בכיית חינום ונקבע כבכיה לדורות) וכך בכל שנה ושנה, כי השי"ת ברחמיו לקח את הגזירה שימותו ב-40 יום רצופים וקבע כי כל יום מן הארבעים ישובץ בשנה אחרת על פני ארבעים שנה וכך רק מי שהגיע לשנת ה-60 היה נפטר.

מעתה יובן פירוש הפסוק 'יום לשנה יום לשנה' היינו כל יום ייקבע בשנה אחרת וכך ירוויחו הרבה שנות חיים כי לארץ ישראל בין כה וכה לא יוכלו להיכנס, וגם בניהם יעדיפו להסתובב עוד 40 שנה עם הוריהם ומשפחתם מאשר להיכנס מיד ולחיות כיתומים חסרי משענת.

מקור: ממפרשי המשנה - לא ידוע